

Unitat 4. Determinants II: demostratius, possessius, numerals, quantitatius i indefinits

1. Demonstratius

Els demostratius indiquen la situació de la persona o cosa de què es parla respecte de qui parla o escriu. Situen el substantiu en l'espai o en el temps en relació amb les persones que intervenen en la situació comunicativa.

	Masculí		Femení		Neutre
Proximitat immediata	aquest	aquests	aquesta	aquestes	açò
Proximitat mediata	aqueix	aqueixos	aqueixa	aqueixes	això
Llunyania	aquell	aquells	aquella	aquelles	allò

Recordeu que les formes *este* i *eixe* i les seues variants en gènere i nombre únicament són adequades per a un registre oral col·loquial. Tingueu en compte que és totalment inadequat barrejar les dues formes. Per exemple:

*De segur, que **aquesta** temporada no podràs trobar uns esclata-sangs com **estos** que jo he trobat

SUGGERIMENT

En els nivells més formals és recomanable adoptar el sistema binari de referència, amb les formes **aquest** i **aquell**. Reservarem l'ús d'**aqueix** als casos en què hi haja una necessitat estricta de diferenciar entre el primer grau i el segon.

2. Possessius

Indiquen possessió o propietat, pertinença, especificació i relació d'algú o d'alguna cosa respecte del nom que determinen. N'hi ha de tòpics i d'àtons segons es pronuncien units o no a la paraula que precedeixen. Tenen variació de gènere i de nombre.

	Tòpics			
	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Un posseïdor	el meu el teu el seu	la meua la teua la seua	els meus els teus els seus	les meues teues les seues
Diversos posseïdors	el nostre el vostre el seu	la nostra la vostra la seua	els nostres els vostres els seus	les nostres les vostres les seues

	Àtons			
	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Un posseïdor	mon ton son	ma ta sa	os tos sos	mes tes ses
Diversos posseïdors	nostre vostre son/llur	nostra vostra sa/llur	nostres vostres sos/llurs	nostres vostres ses/llurs

REMARKES

- a) Recordeu que les formes tòniques sempre han de portar l'article determinat quan van davant del mot que determinen o quan tenen un valor pronominal: *el meu oncle, la meua neboda, etc.* No obstant això, quan van darrere del mot en prescindim (*David és germà meu*).
- b) Les formes *meva, teva, seva, etc.* no són les formes pròpies de l'estàndard valencià, però són admissibles sempre que es mantinga coherència en tot el text: això implica que no s'han de barrejar les dues possibilitats!
- c) Els possessius àtons tenen un ús més restringit ja que solament els podem fer servir precedint algunes relacions de parentiu (*ma cosina, mon pare, mes nebodes*), davant de les paraules *vida* i *casa* (*Això no ho he vist en ma vida* i *Ma casa té molta il·luminació*) o alguns tractaments (*Déu Nostre Senyor*).
- d) Per a diversos posseïdors tenim la forma *llur* i variants. Es tracta d'un possessiu que té una vigència escassa perquè ja fa segles que és estrany en la major part del domini lingüístic. És més recomanable usar les altres formes que hi ha en el requadre.
- e) Els possessius podem fer-los servir en lloc dels pronoms personals quan segueixen certs adverbis usats amb caràcter prepositiu. Exemple: *Si vols arribar-hi, vé's darrere meu.*
- f) Cal evitar l'abús dels possessius en casos en què no corresponen (sobretot davant les parts del cos, peces de roba, les relacions de parentiu, etc.). Exemples: **He oblidat a casa el meu mocador*, millor *He oblidat a casa el mocador*; **El vaig reconèixer pel seu nas*, millor *El vaig reconèixer pel nas*.

3. Numerals

Expressen quantitat exacta (**cardinals**), ordre (**ordinals**), fracció (**partitius**) o multiplicació (**multiplicatius**).

Cardinals

0 zero	10 deu	20 vint
1 u, un, una	11 onze	30 trenta
2 dos, dues	12 dotze	40 quaranta
3 tres	13 tretze	50 cinquanta
4 quatre	14 catorze	60 seixanta
5 cinc	15 quinze	70 setanta
6 sis	16 setze	80 huitanta, vuitanta
7 set	17 dèsset, disset	90 noranta
8 huit, vuit	18 díhuit, divuit	100 cent
9 nou	19 dènou, dinou	1.000 mil

REMARQUES

a) Escrivem guionet entre desenes i unitats (**trenta-quatre, seixanta-sis...**), i entre unitats i centenes (**tres-cents, quatre-cents**). Per recordar millor aquesta regla, cal que memoritzeu el nom **D-U-C**.

b) Els numerals que van del 21 al 29 porten dos guionets: **vint-i-tres, vint-i-set, vint-i-nou...**

c) Recordeu que no es pot dir un *milló, ja que la forma correcta és: **milió, bilió, trilió, etc.**

d) Recordeu que els numerals generalment són invariables; no obstant això, algunes formes tenen femení i masculí: **un/una, dos/dues i cents/cents**.

e) Els cardinals quan s'usen com a ordinals no tenen forma femenina. Així, direm u en lloc de **un**. Exemples: **Ens n'anirem de vacances l'u d'agost; El professor ens ha remés a la pàgina vint-i-dos del dossier.**

f) Els numerals cardinals també poden utilitzar-se com a qualificatius (sense adoptar el plural). Exemples: **La crisi va tenir lloc en la dècada dels**

Ordinals

1r / 1a 2n / 2a 3r / 3a 4t / 4a	primer/a segon/a tercer/a quart/a
A partir del número cinc per a formar l'ordinal heu d'agafar el cardinal i heu d'afegir-li la terminació -é per al masculí i -ena per al femení: <i>cinqué, nové, desé, trenta-unena, vint-i- tresé...</i>	

REMARQUES

- a) Tots els ordinals adopten la desinència de femení i plural igual com els adjectius qualificatius: *segon, segona, segons, segones; sisé, sisena, sisens, sisenes; etc.*
- b) També existeixen els ordinals *quint, sext, sèptim, octau, dècim...* usats normalment com a substantius: *una octava* (interval musical); *Jo sóc de la quinta d'Assumpta.*
- c) Les formes femenines dels ordinals s'empren com a col·lectius: *Vull que compres una dotzena d'ous; El meu germà solament tindrà vacances durant la primera quinzena de juliol.* Els altres numerals col·lectius són: *duo, duet, parell; tercet; quartet; sextet.*
- d) Els ordinals escrits en xifres romanes i superiors a deu es lliguen usualment com a cardinals: *el segle XX (el segle vint), aneu al capítol XII (al capítol dotze).*

Partitius

mig / mitja / meitat segon / segona tercer / tercera quart / quarta cinqué / cinquena	sisé / sisena desé / desena (dècim) vinté / vintena (vintèsim) centé / centena (centèsim) milé / milena (mil·lèsim)
---	---

REMARQUES

a) Són quasi sempre substantivats: **un mig; dos terços**. Exemple: **Ha perdut un cinqué del seu pes**. Però sovint són substituïts per uns altres girs: **Solament ha vingut una tercera (o terça) part de l'alumnat (al costat d'un terç)**.

b) Com heu pogut comprovar en el requadre que hi ha més amunt, hi ha formes que admeten dues possibilitats, encara que és més recomanable l'ús de la primera:

dècim o desé
centèsim o centé
mil·lèsim o milé

Múltiples

doble	sèptuple
triple	òctuple
quàdruple	nònduple
quíntuple	dècuple
sèxtuple	cèntuple

REMARQUES

a) Tret de la forma **doble** que és invariable, la resta admet una forma femenina en -a quan s'apliquen a magnituds; és a dir, quan signifiquen 'que és com tres (o quatre, o cinc, etc.) vegades un altre'. Exemple: **L'atleta ha corregut una distància tripla a la de la setmana passada, és el millor de tots**. En canvi, són invariables quan signifiquen 'format per tres (o quatre, cinc, etc.)'. Exemple: **Portugal ha format part de la triple aliança europea**.

b) Sovint els múltiples són substituïts, sobretot a partir de quàdruple, per perífrasis com per exemple: **El preu de la gasolina ha pujat quatre vegades més enguany que l'any passat**.

Ex1. Escriuiu amb lletra les expressions numèriques següents:

A. L'any 1992 va ser el millor any de ma vida perquè vaig guanyar 22.616.417 pessetes en un sorteig de loteria.

B. M. Àngels prendrà possessió de la plaça de jutgessa l'1 de juny.

C. Joan XXIII va ser un papa molt valorat pel poble.

D. Beethoven és l'autor de la 5a simfonia.

E. Agafa 2 jaquetes i 1 bufanda perquè al despatx fa molt de fred.

El rei Pere III el Cerimoniós era el fill 2n d'Alfons III i de Teresa d'Entença.

F. Aneu a la pàgina 22 del llibre de lectura

G. Encara no us heu estudiat ni les $\frac{3}{5}$ parts del temari. Així, mai no aprovareu

H. Ferran i Rosa han comprat una casa que els ha costat 23.567.222 pessetes.

4. Quantitativus

VARIABLES	LOCUCIONS ADVERBIALS	INVARIABLES
quant, quanta, quants, quantas, tant, tanta, tants, tantes, molt, molta, molts, moltes, poc, poca, pocs, poques + (de)	una mica de un poc de bona cosa de ben bé un munt de un grapat de una colla de gens (de)	gairebé quasi força més p rou menys només massa almenys mica
bastant, bastants gaire, gaires	gens ni mica de	

REMARQUES

a) Solen anar seguits de la preposició de: els masculins singular (quant, molt, poc, tant), bastant i gaire, però mai massa ni força.

b) És molt important que no confongueu les formes prou i bastant ja que no signifiquen el mateix. El primer significa 'en quantitat suficient' i el segon, 'en quantitat regular'. Vegeu l'exemple següent: Miracle m'ha posat bastant arròs però no en tinc prou.

c) Tampoc heu de confondre el quantitatiu quant amb l'adverbi o conjunció quan. Vegeu els exemples següents:
M'agrada quan em portes bombons. Quant t'han costat els bombons?

d) Recordeu que el quantitatiu tant es redueix a la forma tan davant d'un adjectiu, un adverbi o una locució adverbial. Exemples:
Em fa por quan vas tan de pressa amb el cotxe nou. T'estime tant!

e) Molt i força (contraris de poc) els emprem en frases afirmatives, ja que en frases condicionals, interrogatives i de dubte utilitzarem, això sí, en registres molt formals, gaire. És més usual massa ('excessivament'), prou ('en quantitat suficient, tal com cal') o bastant ('en quantitat o nombre regular'). Exemples:

Maria té molta il·lusió de treballar amb nosaltres. Marta no té gaires ganes d'estudiar.

Ex2. Completeu els buits següents amb quant o quan, tant o tan:

- A. _____ te'n vages, t'enyoraré!
- B. _____ arròs hi ha? Si no n'hi ha, compra'n!
- C. Fa _____ de fred que no m'abellix anar al cinema amb tu.
- D. _____ arriben els pares, m'avises!
- E. És _____ amable que _____ algú té problemes sempre l'ajuda.
- F. Us agrada _____ estar junts que _____ us veieu no escolteu ningú.

Ex3. Completeu els espais buits amb els adverbis de quantitat següents: gens, massa, prou, quasi, menys, bastant, almenys

- A. Segons Josep, hi havia _____ gent en el concert de Madonna.
- B. El jupetí que heu comprat per a l'avi no m'agrada _____.
- C. El metge diu que has de beure _____ dos litres d'aigua.
- D. Si et vols aprimar, hauràs de menjar _____.
- E. _____ tots els teus amics estudien Magisteri.
- F. Tinc _____ treball però encara no en tinc _____.

Ex4. Completeu cada frase amb una de les formes que hi ha entre parèntesis. Compte amb la flexió de gènere i nombre:

(quan / quant)	1. _____ ens n'anem a Saragossa? 2. No sé _____ m'ha costat, però no era car. 3. Recordes _____ vivíem a Ontinyent?
(prou / bastant)	4. Teniu beguda? No, no en tenim _____. 5. Calleu! Ja n'hi ha _____. 6. Convèncer la ministra ens ha costat _____ esforços.
(tan / tant)	7. Cal que treballes _____ de pressa com els teus companys. 8. Guillem estava _____ enamorat que semblava babau. 9. Antoni, no menges _____ que et posaràs malalt.
(gaire / molt)	10. No tens _____ diners en el portamonedes. 11. L'advocat treballa _____ en el nostre cas. 12. Jo tinc _____ amigues que viuen a València.

5. Indefinits

Els adjectius o els pronoms indefinits determinen el nom amb el mínim de precisió. N'hi ha que poden fer d'adjectius i de pronoms, i d'altres solament són pronoms.

Formes variables amb flexió completa	• un, una, uns, unes • algun, alguna, alguns, algunes • mateix, mateixa, mateixos, mateixes • tot, tota, tots, totes • cert, certa, certs, certes
Formes variables amb flexió incompleta	• altre, altra, altres - tal, tals • qualsevol (singular), qualssevol (plural) • qualche, qualche • ambdós, ambdues
Formes invariables	• cada • res • cap • sengles

REMARQUES

a) Recordeu que algú, ningú i cadascú (o cada u) únicament funcionen com a pronoms i, per tant, són invariables. Sempre fan referència a persones. No els confongueu amb els adjectius. Exemples:

De segur que algú vindrà a la festa.
Ningú no et comprén.
Cadascú va a la seua.

b) Quelcom és una forma amb un ús molt restringit, cal reservar-la per a registres molt formals. És més aconsellable emprar la forma equivalent alguna cosa.

c) Hom es fa servir en les construccions impersonals. En la llengua parlada sol ser substituït pel pronom es. Exemples:

Hom diu (es diu que) que Clàudia guanyarà el concurs.

d) L'indefinit tot i mig es mantenen invariables (en masculí) davant de topònims.

Tot Alacant va participar en la manifestació.

Mig Novelda no ha assistit al pregó que va fer l'alcalde.

e) Un error molt freqüent és usar la forma el mateix per evitar la repetició d'un substantiu esmentat anteriorment. En aquest cas s'han de fer servir els possessius i els demostratius o un pronom feble. Exemples:

Abans d'aparéixer la pel·lícula tothom en parlava (i no *parlava de la mateixa). Vam conèixer Esteve i la seua dona (i no *del mateix).

Recordeu que fa la concordança amb el substantiu que determina quan va davant i es manté invariable quan va darrere (a excepció dels pronoms personals). Exemples:

La professora mateix et farà la prova de nivell però Ella mateixa / La mateixa professora et farà la prova.

f) Algun s'empra en frases afirmatives. Si la frase és interrogativa és recomanable utilitzar cap o res. Vegeu els exemples següents:

M'has portat res de la fira? Teniu cap problema?

g) Varis, vàries, com a sinònims de diversos, alguns, és un castellanisme. Podeu evitar-ho amb formes com les que hi ha a continuació:

Tenim algunes (o diverses) preguntes que volem que ens contestes (no *vàries preguntes...).

h) Aneu amb compte amb l'ús del barbarisme el / la / els / les demés. Heu d'usar formes com ara: els altres, els restants, etc. o, en un ús genèric, la resta. Per exemple:

Solament van aprovar l'examen tres persones, la resta (els altres) no el van aprovar.

i) Un altre calc del castellà és utilitzar propi, pròpia, propis i pròpies per a emfasitzar la identitat d'un substantiu, cal usar mateix (i variants). Exemple:

La mateixa advocada portarà a terme totes les diligències escaients, i no *La pròpia advocada...

j) Heu de distingir les formes cadascú (cada u) i cadascun, cadascuna. La primera és un pronom que fa referència a tota persona, sense cap limitació. Les segones fan referència a un element (persona o cosa) que pertany a un col·lectiu determinat.

Cal prendre fruita tots els dies, però cadascú que menja el que vulga. Cadascun dels presents en aquesta sala haurà d'exposar el que pensa.

Ex5. Ompliu els buits de les frases següents amb un dels indefinits que hi ha entre parèntesis:

(tot / tota / tots / totes)	1. Van participar en l'acte _____ les persones. 2. _____ Alcoi va assistir a la presentació del cartell. 3. _____ els dirigents es van reunir a Barcelona.
(algú / algun)	1. De segur que _____ amic vindrà a buscar-me. 2. _____ de nosaltres haurà de dir-los-ho. 3. _____ va telefonar-te, però ara no recorde qui.
(cadascú / cadascun / cadascuna)	1. _____ dels alumnes farà una ressenya. 2. _____ que porte el que tinga a casa. 3. _____ de les filles de Joan farà una coca.

Ex6. Tradueix:

A. Varias personas han venido a la consulta para pedir cita.

B. El perro está algo delgado.

C. El propio director vino y nos dio la mala noticia.

D. Hemos sacado bastante dinero de la rifa pero no sabemos si tendremos suficiente para el viaje.

E. La reunión entre los ministros ha durado varias horas.

F. Cualquiera de vosotros está preparado para pronunciar el pregón de fiestas.

G. Has leído esta novela? Yo conozco al autor de la misma.

H. Toda Novelda ha apoyado la candidatura del presidente de la asociación

Gens / cap / res / ningú

Recordeu que res i ningú són pronoms indefinits i, per tant, no poden anar acompanyats de cap substantiu. Res significa 'cap cosa' i va referit a coses, i ningú significa 'cap persona' i va referit a persones.

Avui no ha vingut ningú a classe.

He anat a comprar i no he vist res interessant.

Gens i cap són determinants i van acompanyats d'un substantiu. Gens portarà substantius que facen referència a quantitats no comptables (pa, aigua, farina, llet, calor, fred...) i cap en portarà referits a quantitats comptables (cadires, taules, persones...).

Ahir no va fer gens de fred.

No tinc cap jersei blau.

Recordeu que aquestes formes apareixen en frases condicionals, interrogatives i dubitatives en sentit positiu, i també en frases negatives amb valor negatiu.

Si tens cap problema no dubtes a fer-me'l saber.

Així mateix, heu d'anar amb compte i no confondre el pronom res i el quantitatiu gens.

Júlia no estudia **gens** (perquè és una mandrosa).

Júlia no estudia **res** (perquè no es dedica a l'estudi).

Ex7. Completeu les frases següents amb cap, res, gens i ningú:

- A. Àngel ho ha fet, però sense _____ de ganes.
- B. En tot el dia no ha vingut _____.
- C. Ja heu llegit les novel·les? No, encara no n'hem llegit _____.
- D. En l'armari no hi ha _____ camisa neta.
- E. El seu riure no m'agrada _____.
- F. Queda llet en la nevera? —No, no en queda _____, me l'he acabada jo.
- G. Heu vist ànecs al llac? —No, no n'hem vist _____.
- H. Hem anat al cinema i no hi havia _____.
- I. Què t'ha portat Pep de França? —No m'ha portat _____; és un garrepa.
- J. Durant tota la setmana els infermers no han treballat _____.
- K. Durant tota la setmana els infermers no han fet _____.
- L. Ha passat _____? —No, no patesques que només ha estat un ensurt.
- M. No m'agrada _____ que et poses aquesta camisa amb els pantalons negres.
- N. Vam quedar tots els amics a la plaça, però no hi va venir _____.
- O. Xavier, posa'm una mica més d'arròs. —Ho sent però no en queda _____.
- P. Si vols _____, m'ho dius.
- Q. El gat no menja _____ del que li he posat, què li passarà?
- R. Qui ha escrit això en la pissarra? —No ha estat _____.

Ex8. Feu una mica de repàs de quantitatius i indefinits, i corregiu les incorreccions que trobeu en les frases següents:

A. Nosaltres dinem a les dos quant tenim temps.

B. He rebut bastantes visites que m'han portat forces regals.

C. Hi havia vàries persones que el coneixien.

D. Si volen algo de mi, ja m'avisaran.

E. Vull que vinguen tres voluntaris qualsevols.

F. Ara vindran els demás amics: Pere, Jordi i tots els demás.

G. Si hi ha algun vestit que t'agrade, compra-te'l.

H. A cadascun, li serà donat el que es mereix en el regne del cel.

I. De totes aquelles coses no hi ha ningún objecte que m'agrade.

J. Rodejarem la casa i tombarem la porta de la mateixa.

K. Escolteu-me tots: amics, familiars i demés assistents.

L. Conec varies persones que tindrien molts problemes si decidírem suspendre l'acte.

M. Van eixir del local, però després van tornar al mateix.

N. No és acceptable cobejar els béns ajens.

O. No es pot passejar perquè mitja Alacant està en obres.
